

A Sociological Analysis of the Role of Place Attachment in Enhancing Social Security among Women in Informal Settlements (Case Study: Khizr Neighborhood, Hamedan)

Ebrahim Molavi¹

Department of Urbanism, Faculty of Art and Architecture, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran.

Sara Ghodrat Samani

Department of Urbanism, Faculty of Art and Architecture, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran.

Extended Abstract

Introduction

Informal settlements represent some of the most vulnerable urban areas, often characterized by weak infrastructure, limited access to public services, and heightened exposure to social insecurity. Women, as a particularly sensitive group, experience these vulnerabilities more intensely, making their perception of safety and sense of belonging especially critical. This study examines the sociological role of **place attachment** in enhancing **social security** among residents of the informal settlement of Khizr neighborhood in Hamedan, Iran, with a specific emphasis on women. The research aims to highlight how psychological and social ties to place can serve as effective tools in addressing security challenges in marginalized communities.

Theoretical Framework

Place attachment is conceptualized as the emotional and cognitive bond individuals form with their living environment (Giuliani, 2003). Prior studies demonstrate its multidimensional role in shaping social cohesion, neighborhood stability, and collective efficacy (Sampson et al., 1997; Vidal et al., 2010). Hidalgo and Hernandez (2001) stress that attachment is not merely psychological but deeply embedded in social and cultural interactions, which can mitigate perceptions of insecurity. Within informal urban contexts, where structural deficiencies often amplify insecurity, place attachment may operate as a **social mechanism** to enhance collective trust and resilience.

For this study, place attachment was measured through four dimensions: **emotional dependence, social participation, responsibility toward the neighborhood, and place identity**. Social security was defined through perceptions of **personal safety, family well-being, social order, and environmental safety**. These constructs provide the theoretical basis for exploring how emotional and social investment in place can influence perceptions of security.

Methodology

This research employed an **applied, survey-based design**. The statistical population consisted of all residents of the Khizr informal settlement in Hamedan. Based on Cochran's formula and

1. Corresponding Author: e.molavi@basu.ac.ir

proportional stratified random sampling, **392 valid questionnaires** were collected. The instrument was a researcher-designed questionnaire composed of three sections:

1. **Demographics** (age, marital status, education, length of residence).
2. **Eight items** on place attachment, covering emotional, participatory, responsible, and identity-related aspects.
3. **Ten items** on social security, addressing personal, familial, social, and environmental safety.

Content validity was confirmed by five experts, and reliability was supported by Cronbach's alpha coefficients of **0.84** for place attachment and **0.88** for social security. Data were analyzed using descriptive statistics, Pearson's correlation, ANOVA, and multivariate regression in SPSS (v.26).

Results and Discussion

Descriptive findings indicated that the average levels of place attachment ($M = 3.64$) and social security ($M = 3.42$) were both **above the midpoint** of the scale, suggesting relatively positive attitudes among residents.

The **correlation analysis** revealed a strong, positive relationship between place attachment and social security ($r = 0.65$, $p < 0.001$). Among the sub-dimensions of place attachment, **emotional dependence** exhibited the strongest correlation ($r = 0.68$), underscoring the pivotal role of emotional ties in fostering security perceptions. Responsibility ($r = 0.62$), place identity ($r = 0.59$), and participation ($r = 0.57$) also showed significant but relatively weaker associations.

The **ANOVA results** indicated statistically significant differences in perceived security across groups with varying levels of place attachment ($F = 14.67$, $p < 0.001$). Residents with higher attachment consistently reported stronger feelings of security.

The **regression model** demonstrated that place attachment explained **45% of the variance** in social security ($R^2 = 0.45$), with a beta coefficient of **0.673** ($p < 0.001$). This highlights place attachment as a **powerful predictor** of perceived security in informal settlements.

These findings align with prior studies (Hidalgo & Hernandez, 2001; Sampson et al., 1997) that emphasize the role of neighborhood cohesion in reducing insecurity and social disorder. Locally, the results resonate with Iranian studies (Bazargan et al., 2011; Farahani & Jalali, 2020) that identify women's participation and community responsibility as key factors in urban safety.

From a practical standpoint, the study shows that security in informal settlements is not solely dependent on policing or physical interventions but can be significantly enhanced through **social and emotional integration**. Investments in public spaces, community participation programs, and opportunities for neighborhood dialogue can strengthen attachment, leading to more resilient and secure urban communities.

Conclusion

This study demonstrates that **place attachment is a crucial sociological factor** influencing perceptions of social security in informal urban contexts, particularly for women. Emotional bonds, social responsibility, and neighborhood identity emerged as central drivers of security perception. With 45% of variance explained, place attachment functions as a strategic predictor of security outcomes.

Theoretically, the study extends urban sociology by framing attachment as a socio-cultural

mechanism rather than merely a psychological construct. Practically, it suggests that urban planners and policymakers should prioritize **soft, community-based strategies**—such as enhancing public spaces, encouraging participation, and fostering collective responsibility—over purely physical or policing measures.

However, limitations include the focus on a single settlement and the use of cross-sectional data, which restrict generalizability and causal inference. Future research should employ **longitudinal and mixed-method approaches**, incorporating comparative studies across formal and informal neighborhoods.

Ultimately, the findings highlight that strengthening place attachment can serve as a **low-cost and sustainable strategy** for promoting social security and resilience in marginalized urban settings, particularly empowering women who are most vulnerable to insecurity.

Keywords: Place Attachment, Social Security, Place, Informal Settlements, Urban Safety, Khizr Neighborhood, Hamedan.

Citation:

Molavi, M & Ghorat Samani, S. (2025). A Sociological Analysis of the Role of Place Attachment in Enhancing Social Security among Women in Informal Settlements (Case Study: Khizr Neighborhood, Hamedan). *Journal of Urban Studies on Space and Place*, 9(35), 31-49 <https://doi.org/10.22034/jspr.2025.2065292.1141>

DOI: <https://doi.org/10.22034/jspr.2025.2065292.1141>

URL: https://jspr.jdisf.ac.ir/article_729639.html?lang=en

Copyrights:

©2023 by the authors. Published by Journal of Urban Studies on Space and Place.

This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)).

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تحلیل جامعه‌شناختی نقش حس تعلق مکانی در ارتقای امنیت اجتماعی زنان در سکونتگاه‌های غیررسمی (نمونه موردی: محله خضر همدان)

ابراهیم مولوی^۱

استادیار گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.

سازا قدرت سامانی

دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.

چکیده

این پژوهش با هدف تحلیل جامعه‌شناختی نقش حس تعلق مکانی در ارتقای امنیت اجتماعی ساکنان، با تأکید ویژه بر زنان در سکونتگاه غیررسمی محله خضر شهر همدان انجام شده است. ضرورت این مطالعه از آنجا ناشی می‌شود که سکونتگاه‌های غیررسمی به‌عنوان یکی از آسیب‌پذیرترین بافت‌های شهری، با چالش‌های متعددی در حوزه امنیت اجتماعی و انسجام اجتماعی مواجهند و زنان به‌عنوان گروهی حساس‌تر، بیش از دیگران در معرض ناامنی‌های اجتماعی قرار دارند. روش پژوهش کاربردی و از نوع پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش، کلیه ساکنان محله خضر (اعم از زنان و مردان) است تا با لحاظ دیدگاه‌های متفاوت، سنجش دقیق‌تر و واقع‌بینانه‌تری از امنیت محله به دست آید؛ هرچند تمرکز اصلی تحلیل‌ها بر امنیت زنان قرار دارد که بر اساس روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای، ۳۹۲ پرسشنامه معتبر گردآوری شد. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق‌ساخته بود که شامل سه بخش اطلاعات جمعیت‌شناختی، ۸ گویه مربوط به حس تعلق مکانی (شامل وابستگی عاطفی، مشارکت اجتماعی، مسئولیت‌پذیری و هویت‌یابی محله‌ای) و ۱۰ گویه مربوط به امنیت اجتماعی (شامل احساس امنیت فردی، خانوادگی، اجتماعی و محیطی) طراحی شد. روایی محتوایی پرسشنامه با نظر متخصصان و پایایی آن با آلفای کرونباخ (۰/۸۴ و ۰/۸۸) تأیید شد.

نتایج توصیفی نشان داد میانگین حس تعلق مکانی ($M=3.64$) و امنیت اجتماعی ($M=3.42$) بالاتر از حد متوسط است. آزمون همبستگی پیرسون بیانگر وجود رابطه مثبت و معنادار بین حس تعلق مکانی و امنیت اجتماعی بود ($r=0.65$, $p<0.001$). بررسی زیرشاخص‌ها نشان داد که قوی‌ترین عامل مؤثر بر امنیت اجتماعی وابستگی عاطفی ($r=0.68$) است، درحالی‌که مشارکت اجتماعی و هویت‌یابی نیز نقش‌های تکمیلی ایفا می‌کنند. نتایج تحلیل واریانس یک‌طرفه نشان داد سطح تعلق مکانی موجب تفاوت معنادار در احساس امنیت اجتماعی می‌شود، به‌گونه‌ای که افراد دارای تعلق بالاتر امنیت بیشتری را تجربه کردند. تحلیل رگرسیون چندمتغیره نیز نشان داد حس تعلق مکانی توانسته است ۴۵ درصد از تغییرات امنیت اجتماعی را تبیین کند ($\beta=0.673$, $R^2=0.45$).

۱. ایمیل نویسنده مسئول: e.molavi@basu.ac.ir

این یافته‌ها ضمن هم‌راستایی با نظریات هیدالگو و هرناندز، گیولیانی و سامپسون تأکید می‌کنند که تعلق مکانی صرفاً یک عامل روان‌شناختی نیست، بلکه سازوکاری اجتماعی-فرهنگی است که می‌تواند در سیاست‌گذاری شهری به‌عنوان راهبردی نرم برای ارتقای امنیت اجتماعی زنان در سکونتگاه‌های غیررسمی به کار رود. توجه به تقویت سرمایه اجتماعی محله‌ای، ارتقای کیفیت فضاهای عمومی و افزایش فرصت‌های مشارکت اجتماعی از مهم‌ترین دلالت‌های کاربردی این پژوهش است.

واژگان کلیدی: حس تعلق، امنیت اجتماعی زنان، مکان، سکونتگاه‌های غیررسمی، محله خضر، همدان.

مقدمه و بیان مسئله

سکونتگاه‌های غیررسمی به مناطقی اطلاق می‌شود که کمترین میزان نظارت و قانون‌گذاری رسمی در آن‌ها اعمال شده و روند توسعه آن‌ها به‌صورت خودجوش و خارج از برنامه‌ریزی شهری شکل می‌گیرد. این پژوهش، با توجه به ویژگی‌های خاص این گونه فضاهای بر نقش و وضعیت زنان در این مناطق تمرکز کرده و به بررسی میزان حس تعلق و امنیت اجتماعی آنان با در نظر گرفتن مدت زمان اقامت پرداخته است. فضاهای عمومی، به دلیل ویژگی‌های کالبدی و عملکرد اجتماعی‌شان، از مهم‌ترین بسترها برای تقویت جامعه مدنی و فراهم آوردن امکان مشارکت تمام اقشار از جمله زنان و مردان به‌شمار می‌روند (Rezazadeh & Mohammadi, 2009). زنان به‌عنوان نیمی از کاربران این فضاها، همانند مردان باید بتوانند به راحتی و بدون احساس ناامنی از فضاهای عمومی استفاده کنند و در آن‌ها احساس آرامش داشته باشند. حس تعلق به محله، پیوندی عمیق و عاطفی میان فرد و محیط زندگی او ایجاد و نقش مهمی در تقویت امنیت اجتماعی ایفا می‌کند. به بیان دیگر، رابطه‌ای مثبت و معنادار میان حس تعلق و احساس امنیت وجود دارد؛ به گونه‌ای که افزایش حس

تعلق، موجب تقویت ارتباط فرد با فضای پیرامون و ارتقای سطح امنیت در آن می‌شود. همچنین، مدت زمان سکونت در یک محله، ارتباط مستقیمی با میزان حس تعلق و امنیت ساکنان دارد (Sampson, 1988). امنیت اجتماعی در سکونتگاه‌های غیررسمی، به‌ویژه در میان زنان، یکی از موضوعات پیچیده و چالش‌برانگیز است. در این مناطق، زنان به دلیل شرایط اجتماعی و اقتصادی خاص خود، معمولاً در معرض آسیب‌های بیشتری قرار دارند و احساس امنیت کمتری در فضاهای عمومی و حتی در خانه‌های خود دارند. از این رو، مطالعه نقش حس تعلق مکانی در ارتقای امنیت اجتماعی زنان در این سکونتگاه‌ها می‌تواند به شفاف‌سازی عوامل مؤثر در بهبود شرایط زندگی این گروه از جامعه کمک کند. این پژوهش درصدد است تا با تمرکز بر محله خضر شهر همدان، ارتباط بین حس تعلق مکانی و امنیت اجتماعی زنان ساکن در این محله‌های غیررسمی را بررسی کند. محله‌های غیررسمی همواره با مشکلاتی از جمله فقر، بیکاری، کمبود امکانات و زیرساخت‌ها روبه‌رو هستند که می‌تواند بر امنیت اجتماعی ساکنان، به‌ویژه زنان، تأثیرات منفی بگذارد. این پژوهش با توجه به اهمیت مسائل اجتماعی و رفاهی در این مناطق، به دنبال پاسخ به این سؤالات است که: چگونه حس تعلق به محله می‌تواند به افزایش امنیت اجتماعی زنان در سکونتگاه‌های غیررسمی کمک کند؟ آیا افزایش حس تعلق مکانی در میان زنان، موجب کاهش احساس ناامنی و ارتقای مشارکت اجتماعی و نظارت اجتماعی می‌شود؟

با توجه به رویکردهای جدید در برنامه‌ریزی شهری و توسعه پایدار، امنیت اجتماعی به‌ویژه در سکونتگاه‌های غیررسمی به‌عنوان یک عامل کلیدی در بهبود کیفیت زندگی و کاهش آسیب‌های اجتماعی مطرح است. این پژوهش می‌تواند به فهم بهتر نقش حس تعلق مکانی در ارتقای امنیت اجتماعی زنان در محله‌های حاشیه‌ای و غیررسمی کمک شایانی کند و به سیاست‌گذاران و

مدیران شهری ابزارهای مؤثری برای ایجاد فضاهایی امن تر و مشارکت پذیرتر ارائه دهد. همچنین، بررسی این مقوله در محله خضر همدان می تواند نتایج و آموزه هایی برای سایر محله های مشابه در کشور فراهم کند. هدف اصلی این پژوهش بررسی تأثیر حس تعلق مکانی بر امنیت اجتماعی زنان ساکن در محله های غیررسمی است. اهداف فرعی پژوهش شامل این موارد می شود: ۱- تحلیل رابطه میان حس تعلق مکانی و امنیت اجتماعی در میان زنان ساکن در محله خضر همدان؛ ۲- بررسی تأثیر طول مدت سکونت در محله بر میزان حس تعلق مکانی و احساس امنیت اجتماعی؛ ۳- تحلیل عوامل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مؤثر بر حس تعلق مکانی و امنیت اجتماعی زنان.

پیشینه پژوهش

برای بررسی جایگاه پژوهش حاضر در میان مطالعات پیشین، در جدول زیر خلاصه ای از مهم ترین تحقیقات داخلی و خارجی مرتبط با مفاهیم حس تعلق مکانی،

امنیت اجتماعی و نقش زنان در سکونتگاه های غیررسمی ارائه شده است. این جدول با هدف مقایسه رویکردها، نتایج و روش های پژوهشی پیشین تنظیم شده و زمینه ای برای تبیین تمایز و نوآوری پژوهش حاضر فراهم می کند.

این نتیجه گیری ها نشان دهنده این است که حس تعلق مکانی و مشارکت اجتماعی به ویژه در سکونتگاه های غیررسمی می تواند به طور مستقیم بر امنیت اجتماعی تأثیر بگذارد و به این ارتباط در تحقیقات مختلف، با توجه به بافت اجتماعی و فرهنگی مناطق مختلف، تأکید شده است.

تفاوت این پژوهش با مطالعات پیشین در چند محور قابل توجه است. نخست، برخلاف بسیاری از پژوهش ها که به صورت کلی به موضوع حس تعلق مکانی یا امنیت اجتماعی پرداخته اند، این پژوهش به طور خاص به بررسی رابطه این دو متغیر از دیدگاه زنان در سکونتگاه های غیررسمی پرداخته است. دوم،

جدول شماره (۱): پیشینه پژوهش

ردیف	نویسنده	سال	موضوع و یافته ها	نتیجه گیری
۱	بوزان	۱۹۹۱	امنیت اجتماعی به عنوان پدیده ای چندبعدی شامل ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، ارتباط میان اعتماد اجتماعی و امنیت	بوزان به این نتیجه رسید که امنیت اجتماعی پدیده ای چندبعدی است که به ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ارتباط دارد. او تأکید کرد که اعتماد اجتماعی می تواند نقش بسیار مهمی در بهبود امنیت اجتماعی ایفا کند و این اعتماد به طور مستقیم با حس تعلق مکانی مرتبط است.
۲	سمپسون	۱۹۹۷	ارتباط حس تعلق مکانی با کاهش بزه کاری و ارتقای امنیت اجتماعی در محله های شهری	در پژوهش سامپسون، نشان داده شد که حس تعلق مکانی با کاهش بزه کاری و افزایش امنیت اجتماعی ارتباط مستقیم دارد. او بر اهمیت پیوندهای اجتماعی در کاهش جرایم و ارتقای امنیت تأکید کرد.
۳	گیولیانی	۲۰۰۳	تأثیر حس تعلق مکانی بر تقویت روابط اجتماعی و کاهش بی اعتمادی در محله های شهری	گیولیانی به این نتیجه رسید که حس تعلق مکانی به طور مؤثری بر تقویت روابط اجتماعی و کاهش بی اعتمادی در محله های شهری تأثیر دارد. او نشان داد که هر چه افراد بیشتر به محله خود احساس تعلق کنند، روابط همسایگی و امنیت اجتماعی بهبود می یابد.

ردیف	نویسنده	سال	موضوع و یافته‌ها	نتیجه‌گیری
۴	لئونارد	۲۰۰۷	رابطه مستقیم میان حس تعلق به مکان و امنیت اجتماعی در محله‌های مختلف شهری	پژوهش لئونارد نشان داد که حس تعلق به مکان و امنیت اجتماعی در محله‌های مختلف شهری رابطه‌ای مستقیم و معنادار دارند. او بر اهمیت محیط اجتماعی و روابط همسایگی در تقویت امنیت اجتماعی تأکید کرد.
۵	بازرگان و همکاران	۲۰۱۰	بررسی تأثیر حس تعلق مکانی در امنیت اجتماعی محله‌های غیررسمی در تهران، کاهش احساس بی‌اعتمادی به نهادهای رسمی	این پژوهش به این نتیجه رسید که در محله‌های غیررسمی تهران، حس تعلق مکانی می‌تواند به‌طور مستقیم بر افزایش امنیت اجتماعی تأثیر بگذارد. کاهش بی‌اعتمادی به نهادهای رسمی و افزایش تعاملات اجتماعی از نتایج دیگر این پژوهش بودند.
۶	قدسی و همکاران	۲۰۱۲	مطالعه روی محله‌های غیررسمی ایران، نشان‌دهنده تأثیر حس تعلق مکانی بر افزایش امنیت اجتماعی و روابط همسایگی	این مطالعه نشان داد که حس تعلق مکانی در محله‌های غیررسمی ایران بر ارتقای امنیت اجتماعی و روابط همسایگی تأثیر دارد. همچنین تأکید شد که این حس تعلق باعث تقویت انسجام اجتماعی در این مناطق می‌شود.
۷	بکر	۲۰۱۳	بررسی نقش امنیت اجتماعی در سکونتگاه‌های غیررسمی و ارتباط آن با حضور اجتماعی زنان	پژوهش بکر نشان داد که امنیت اجتماعی در سکونتگاه‌های غیررسمی نه تنها تحت تأثیر عوامل اقتصادی قرار دارد، بلکه حضور اجتماعی زنان و حس تعلق به مکان نیز در کاهش احساس ناامنی در این مناطق نقش مهمی دارند.
۸	کریم‌زاده	۲۰۱۵	ارتباط حس تعلق به محله و ارتقای امنیت اجتماعی در سکونتگاه‌های غیررسمی	این پژوهش به این نتیجه رسید که حس تعلق به محله به‌طور مثبت بر افزایش امنیت اجتماعی در سکونتگاه‌های غیررسمی تأثیر دارد. همچنین، نشان داده شد که زنان در این مناطق با تقویت روابط اجتماعی و مشارکت فعالانه در بهبود امنیت اجتماعی نقش دارند.
۹	نقدی و همکاران	۲۰۱۶	تأثیر تعاملات اجتماعی زنان بر امنیت اجتماعی در محله‌های حاشیه‌ای و غیراستاندارد	این مطالعه به‌طور خاص بر تعاملات اجتماعی زنان در سکونتگاه‌های غیررسمی تأکید کرد و نشان داد که این تعاملات می‌تواند حس تعلق مکانی را تقویت کند و در نتیجه به افزایش امنیت اجتماعی منجر شود.
۱۰	جعفری	۲۰۱۸	مطالعه روی سکونتگاه‌های غیررسمی تهران، بررسی نقش زنان در ایجاد حس تعلق و افزایش امنیت اجتماعی	در این پژوهش، نشان داده شد که حس تعلق مکانی و مشارکت زنان در سکونتگاه‌های غیررسمی می‌تواند به ارتقای امنیت اجتماعی کمک کند. این پژوهش همچنین بر اهمیت حمایت اجتماعی و شبکه‌های همسایگی در این زمینه تأکید کرد.

ردیف	نویسنده	سال	موضوع و یافته‌ها	نتیجه‌گیری
۱۱	فراهانی و جلالی	۲۰۲۰	بررسی نقش زنان در ایجاد امنیت اجتماعی از طریق حس تعلق مکانی در سکونتگاه‌های غیررسمی	این پژوهش نشان داد که مشارکت زنان در فرآیندهای اجتماعی و حس تعلق مکانی می‌تواند بهبود قابل توجهی در امنیت اجتماعی ایجاد کند. همچنین، تأکید شد که پیوستگی اجتماعی و تعاملات محلی عوامل مؤثری در بهبود شرایط امنیتی هستند.
۱۲	ساروخانی و نویدنیا	۲۰۲۲	بررسی تأثیر مشارکت اجتماعی زنان بر افزایش حس تعلق و امنیت اجتماعی در محله‌های حاشیه‌ای	این مطالعه تأکید کرد که مشارکت اجتماعی زنان در محله‌های حاشیه‌ای به‌طور چشمگیری حس تعلق و امنیت اجتماعی را افزایش می‌دهد. آن‌ها نشان دادند که هرچه زنان در مسائل محله مشارکت بیشتری داشته باشند، احساس امنیت اجتماعی در بین ساکنان بیشتر می‌شود.
۱۳	نیک‌خواه و شریفی	۲۰۲۳	بررسی مدل‌های جدید حس تعلق و امنیت اجتماعی در سکونتگاه‌های غیررسمی و رابطه آن‌ها با سیاست‌های شهری	این پژوهش به بررسی مدل‌های جدید حس تعلق و امنیت اجتماعی در سکونتگاه‌های غیررسمی پرداخته و نشان داده است که سیاست‌های شهری می‌تواند تأثیر زیادی در افزایش حس تعلق و ارتقای امنیت اجتماعی در این مناطق داشته باشند.

(منبع: نگارنده)

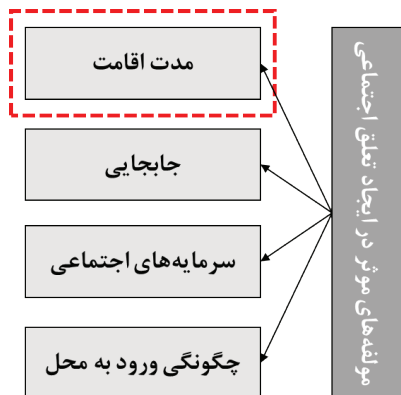
پرسش اصلی روشن شود. انتخاب این مفاهیم بر اساس نقش بنیادین آن‌ها در ادبیات نظری و پیوند مستقیم با موضوع پژوهش انجام شده است. نخست، «حس تعلق به محله» به‌عنوان متغیر محوری مطرح است که پیوند عاطفی و اجتماعی فرد با محیط را نشان می‌دهد و بنا به پژوهش‌های پیشین می‌تواند انسجام اجتماعی را افزایش و بهره‌کاری را کاهش دهد. دوم، «مدت اقامت» در محله یکی از عوامل ساختاری مؤثر بر شکل‌گیری یا تثبیت این تعلق به شمار می‌رود؛ چراکه طولانی شدن حضور افراد تماس‌های همسایگی و مراقبت متقابل را تقویت می‌کند. سوم، مفهوم «امنیت» و به‌طور خاص «امنیت اجتماعی» به‌عنوان متغیر پیامدی در نظر گرفته شده است تا احساس ایمنی، اعتماد و نظم اجتماعی در سطح محله سنجیده شود. در نهایت، «سکونتگاه‌های غیررسمی و دلایل شکل‌گیری آن‌ها» نیز به‌عنوان بستر

تمرکز مطالعات قبلی عمدتاً بر محله‌های رسمی یا کلان‌شهری بوده، درحالی‌که این پژوهش یک محله غیررسمی در همدان را به‌عنوان نمونه موردی انتخاب کرده است. سوم، از نظر روش‌شناسی، پژوهش حاضر با استفاده از روش کمی، نمونه‌گیری طبقه‌ای و تحلیل آماری پیشرفته (از جمله رگرسیون)، داده‌ها را با دقت و عمق بیشتری نسبت به برخی پژوهش‌های قبلی تحلیل کرده است. به این ترتیب، نوآوری پژوهش در تمرکز بر تجربه زنان، بافت سکونتگاه غیررسمی و بهره‌گیری از تحلیل آماری نظام‌مند نهفته است.

مبانی نظری

در این بخش، چهارچوب نظری پژوهش با تمرکز بر نسبت «حس تعلق مکانی» و «امنیت اجتماعی زنان» در بستر سکونتگاه‌های غیررسمی تبیین و مفاهیم کلیدی مرتبط معرفی می‌شود تا منطق پاسخ‌گویی به

نمودار شماره (۱): عوامل مؤثر بر ایجاد حس تعلق اجتماعی در محله (منبع: نگارنده)

۲-۲- مدت اقامت

دامنه زمانی سکونت در یک محل، از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر شکل‌گیری حس تعلق به محله محسوب می‌شود (Giuliani, 2003). استقرار طولانی‌مدت در یک محل، بذریه تعلق را در ذهن ساکنان می‌کارد و در صورت استمرار، این احساس به تدریج عمیق و پایدار می‌شود. افزایش مدت اقامت، بستر مناسبی برای شکل‌گیری روابط اجتماعی میان همسایگان، کسبه، مشارکت در انجمن‌ها، مراکز مذهبی، فعالیت‌های فرهنگی و تعاونی‌ها فراهم می‌کند. این روابط در کنار فضاهای اجتماعی گرم و رضایت‌بخش، افراد را به صورت تدریجی درگیر محیط زندگی‌شان می‌کند و موجب تقویت تعلق فضایی در آنان تقویت می‌شود.

براین اساس، بین مدت زمان سکونت و میزان حس تعلق به محله، رابطه‌ای مستقیم وجود دارد؛ به گونه‌ای که با افزایش مدت اقامت، تعلق نیز افزایش می‌یابد (Sampson, 1988). ساکنانی که در طول سالیانتمادی در یک محله زندگی کرده‌اند، حس تعلق را نه به صورت انتراعی، بلکه از طریق ارتباط ملموس با سایر ساکنان کسب کرده‌اند. این ارتباطات اجتماعی، زمینه‌ساز بروز نوعی مراقبت و توجه متقابل میان

تحلیلی مورد توجه قرار گرفته است؛ زیرا ویژگی‌های کالبدی و اجتماعی این فضاها می‌تواند به طور مستقیم بر ادراک امنیت و میزان تعلق زنان به محیط اثر بگذارد.

۲-۱- حس تعلق به محله

محله‌ها، واحدهایی اجتماعی و روانی در سکونت شهری هستند که برای ساکنان بستری فراهم می‌کنند تا پیوندهای عاطفی و هویتی با محیط شکل یابد. حس تعلق به محله در پژوهش‌های مدرن، پیوند عاطفی و شناختی افراد با مکان‌هایی است که در آن با تعاملات مثبت و طولانی مدت مواجه هستند.

مطالعه Vidal, Valera, and Peró (2010) نشان می‌دهد که الگوی جابه‌جایی مسکونی - مثلاً سکونت محلی یا جابه‌جایی‌های منطقه‌ای - به طور متفاوتی بر تعلق به محله (place attachment) و هویت مکانی (place identity) تأثیر می‌گذارد. به ویژه، افراد با الگوی سکونت محلی (کم‌جابه‌جایی) نسبت به محله تعلق و هویت بیشتری نشان می‌دهند، در حالی که الگوهای جابه‌جایی منطقه‌ای، تعلق بیشتر در سطح منطقه‌ای را تقویت می‌کند.

همچنین، مروری جامع توسط Kamani Fard and Paydar (2023) در زمینه مطالعات مربوط به تعلق مکانی در محیط‌های شهری بیان می‌کند که عوامل متعددی - از جمله تعاملات اجتماعی، فضای سبز، ویژگی‌های کالبدی (مانند چشم‌اندازها و شباهت فرهنگی)، و حس هویت محلی - بسیار مؤثر در تقویت تعلق‌اند. به طور خاص، تعاملات اجتماعی بیشتر در محله‌هایی با موقعیت اقتصادی پایین‌تر (low-income/deprived neighborhoods) به تعلق قوی‌تری منجر می‌شود.

در مطالعه‌ای دیگر که به بررسی تفاوت بین «نوع محله» و «عملکرد محله» می‌پردازد، نشان داده شده که ساختار محله می‌تواند پیوندهای اجتماعی را تقویت کند، ازوای اجتماعی را کاهش دهد، و سلامت جسمی و روانی ساکنان را بهبود بخشد (Zahnaw, 2023).

هم محله‌ای‌ها می‌شود؛ ویژگی‌ای که از عناصر بنیادین شکل‌گیری امنیت اجتماعی به‌شمار می‌رود.

افرادی که به‌واسطه سکونت طولانی در محله به یکدیگر تعلق یافته‌اند، نقش مهمی در تأمین غیررسمی امنیت اجتماعی ایفا می‌کنند. در تبیین نظری این پیوندها، هومنز شدت تماس‌های اجتماعی را به‌عنوان عامل اصلی در ایجاد روابط قوی و حس تعلق معرفی می‌کند (Ghodsi, 2003). به بیان دیگر، هرچه در یک بستر فضایی و زمانی، تماس‌های چهره‌به‌چهره بیشتر باشد، احتمال شکل‌گیری پیوندهای اجتماعی قوی افزایش می‌یابد. این پیوندها در سطح محله، زمینه‌ساز تعلق عمیق و مراقبت متقابل میان ساکنان می‌شوند.

در نتیجه، می‌توان این گزاره را مطرح کرد که هرچه طول مدت اقامت در یک محله افزایش یابد، به‌واسطه تقویت تعلق اجتماعی، شرایط لازم برای شکل‌گیری و تداوم امنیت اجتماعی نیز بیشتر فراهم می‌شود. در محله‌هایی که ساکنان آن دارای سابقه طولانی اقامت هستند، پیوندهای اجتماعی قوی‌تر است و حساسیت و توجه آنان نسبت به رفتار دیگر ساکنان نیز بیشتر خواهد بود. این امر در مسائل روزمره‌ای چون مراقبت از اموال و فرزندان در غیاب والدین، توجه به تردهای غیرعادی، نظارت اجتماعی بر رفتارهای نوجوانان، و همچنین مراقبت متقابل در موقعیت‌های خاص تجلی می‌یابد. چنین روابطی، برای کاهش جرایم، سرقت، بزهکاری و آسیب‌های اجتماعی بستر مناسبی را فراهم می‌آورد (Ghodsi et al., 2013).

۲-۳- امنیت

امنیت در لغت به معنای نداشتن دلهره و دغدغه است. به عبارت دیگر، امنیت به‌عنوان رهایی از خطر، تهدید، آسیب، اضطراب، هراس، ترس، نگرانی و درعین حال وجود آرامش، اطمینان، آسایش، اعتماد و تأمین به‌کار می‌رود (Mandel, 2000, p. 44).

امنیت یکی از اساسی‌ترین نیازهای هر جامعه محسوب می‌شود. در این میان، زنان به‌عنوان نیمی از جمعیت

جامعه، گروه آسیب‌پذیری هستند که امنیت آنان از جنبه‌های مختلف در معرض تهدید قرار دارد. به‌طور کلی، امنیت در تمام ابعاد زندگی روزمره فرد حضور دارد و تمام جنبه‌های زیستی، اجتماعی و اقتصادی انسان را در بر می‌گیرد.

امنیت را می‌توان به‌عنوان رفع خطر و تهدید و بهره‌گیری از فرصت‌ها تعریف کرد. از این‌رو، امنیت دو جنبه عمده دارد: نخست، تحقق امنیت در گرو نبود تهدید است، و دوم، کسب فرصت‌ها و تضمین منافع و ارزش‌ها. به این ترتیب، برقراری امنیت نه تنها به معنای رهایی از تهدیدهاست، بلکه بهره‌برداری بهینه از فرصت‌های موجود نیز جزئی از مفهوم امنیت است (Khalili, 2002, p. 428).

۲-۴- امنیت اجتماعی

امنیت اجتماعی به قلمروهایی از حریم فردی مربوط می‌شود که در ارتباط با دیگر افراد، جامعه، سازمان‌ها و دولت قرار دارند و افراد به‌طور مستمر در طول زندگی روزمره خود با این قلمروها روبه‌رو می‌شوند. به‌طور خاص، مولر (۲۰۰۰) اشاره می‌کند که احساس امنیت در سلسله‌مراتب نیازها بلافاصله پس از ارضای نیازهای اولیه قرار می‌گیرد، همان‌طور که ماسلو (۱۹۶۶) در نظریه نیازهای انسانی خود به این نکته اشاره کرده است. با وجود اهمیت امنیت اجتماعی، این مفهوم در جامعه‌شناسی به‌طور کامل بررسی نشده است. حوزه تعریف آن با مفاهیمی چون نظم اجتماعی و همبستگی اجتماعی آمیخته است، به‌گونه‌ای که برخی معتقدند امنیت اجتماعی همان نظم یا همبستگی اجتماعی است. این نگرش باعث غفلت از درک صحیح مفهوم امنیت اجتماعی و نادیده گرفتن آن به‌عنوان مفهومی مستقل شده است. از سوی دیگر، مفهوم امنیت اجتماعی در علوم اجتماعی گسترده‌تری زیادی دارد و تمرکز آن تنها بر یک نقطه خاص محدود نمی‌شود. به همین دلیل، ارائه نظریات کلی و کالبدشکافی مفهوم امنیت اجتماعی به‌تنهایی

جدول شماره (۲): عوامل مؤثر بر امنیت اجتماعی از دیدگاه صاحب‌نظران

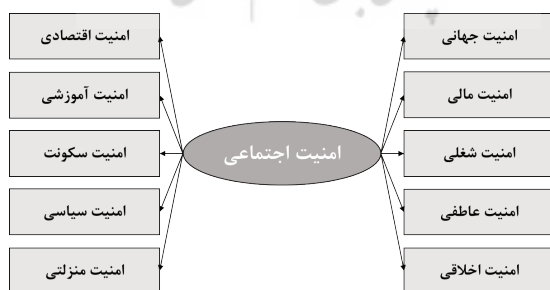
ردیف	صاحب‌نظر	عامل مؤثر بر امنیت اجتماعی
۱	Chen et al. (2025)	ادراک عدالت توزیعی و فرصت: احساس بی‌عدالتی در تخصیص فرصت‌ها یا نتایج، به‌طور معناداری احساس امنیت اجتماعی را کاهش می‌دهد. ($\beta = 0.41$ و $\beta = 0.43$, $p < 0.001$)
۲	Zahnow (2023)	عملکرد محله: محله‌هایی که نیازهای اجتماعی، روانی و رفاهی را پاسخ می‌دهند، امنیت اجتماعی را تقویت می‌کنند.
۳	Morsky (2025)	توزیع منابع شهری و الگوهای مقیاس‌پذیر: تخصیص نامتوازن منابع اقتصادی و اجتماعی باعث نابرابری و تهدید به امنیت اجتماعی می‌شود.
۴	Scannell & Gifford (2023)	نوع و کیفیت فضاهای عمومی محله‌ای: جذابیت محیط، دسترسی، پویایی اجتماعی و یادآوری خاطرات جمعی به امنیت اجتماعی کمک می‌کنند.

(منبع: نگارنده)

کافی نیست (Saroukhani & Navidnia, 2006). جامعه، این ضرورت را بیشتر آشکار می‌سازد. احساس امنیت در گروه‌های اجتماعی مختلف، به‌ویژه در میان زنان، بسته به شرایط و ویژگی‌های اجتماعی آن‌ها متفاوت است. در این پژوهش، تمرکز بر امنیت اجتماعی زنان است. تا زمانی که زنان در مکان‌هایی مانند مدرسه، دانشگاه، محیط کار، مکان‌های عمومی، خیابان و سایر فضاها احساس امنیت نداشته باشند، نمی‌توانند احساس آرامش و راحتی کنند. با توجه به اینکه زنان نیمی از جمعیت جامعه را تشکیل می‌دهند، پرداختن به مسائل مرتبط با زنان به‌عنوان منابع اجتماعی و انسانی از ضروری‌ترین نیازهای جامعه امروز است. مشارکت و حضور فعال زنان در بخش‌های مختلف

جامعه، این ضرورت را بیشتر آشکار می‌سازد. در نهایت، اهمیت امنیت در زندگی اجتماعی انسان‌ها به‌حدی است که در صورت نبود احساس امنیت، افراد در روابط اجتماعی خود با دیگران دچار تردید و شک خواهند شد و از برقراری ارتباط با دیگران خودداری خواهند کرد (Ahmadi & Kaldi, 2012).

صحبت از امنیت فردی، امنیت کلی، امنیت غذایی و سایر ابعاد مختلف، نشان‌دهنده فراگیر بودن امنیت در تمام وجوه زندگی فردی است. امنیت به‌طور ذاتی در جوامع وجود دارد، اما همان‌طور که کوستلر بیان می‌کند: «بدیهی‌ترین چیزها آن‌هایی هستند که بیشتر نیازمند آزمون و بررسی‌اند.» (Jahangiri &

نمودار شماره (۲): الگوی تحلیل عوامل مؤثر و پیامدهای امنیت اجتماعی (منبع: ساروخانی و نویدنیا، ۱۳۸۵)

(Mosavat, 2013). بنابراین، امنیت یکی از مفاهیم بدیهی است که باید به طور دقیق و علمی بررسی شود. اصطلاح «امنیت اجتماعی» را برای اولین بار بوزان در کتاب مردم، دولت و هراس مطرح کرد. بوزان امنیت اجتماعی را به عنوان قابلیت حفظ الگوهای زبانی، فرهنگی، مذهبی، هویت و عرف ملی تعریف کرده است. وی امنیت اجتماعی را تنها یکی از ابعاد رویکرد پنج گانه امنیت در نظر گرفته است (Buzan, 1999, p. 34).

۲-۵- سکونتگاه‌های غیررسمی

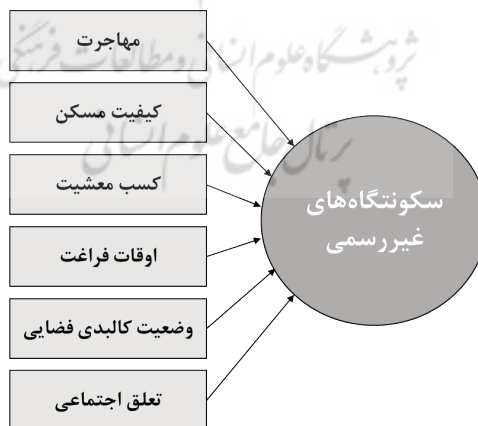
سکونتگاه‌های غیررسمی یا حاشیه‌ای، به عنوان نتیجه‌ای از مسائل و مشکلات برنامه‌ریزی و مدیریت در سطوح مختلف کلان، میانی و خرد شناخته می‌شوند. این سکونتگاه‌ها در عین حال که به عنوان چالشی اساسی برای توسعه پایدار شهری مطرح هستند، در برخی مواقع به عنوان راه‌حلی کم‌هزینه و خلاقانه برای خانه‌دار شدن اقشار کم‌درآمدی که از سیاست‌های مسکن شهری بی‌نصیب مانده‌اند، عمل می‌کنند (Naqdi, 2005).

در سال‌های اخیر، با توجه به توسعه برنامه‌های ساماندهی حاشیه‌نشینی و توانمندسازی زنان در این مناطق که توسط سازمان‌های بین‌المللی اجرا می‌شود، این قشر به

یکی از گروه‌های هدف اصلی در این برنامه‌ها تبدیل شده‌اند (Naqdi, 2005). سکونتگاه‌های غیررسمی معمولاً منشأ غیرقانونی و برنامه‌ریزی نشده دارند و با وجود اینکه به چالشی جدی برای توسعه شهری پایدار تبدیل شده‌اند، تأثیر قابل توجهی بر زندگی شهری دارند. بی‌توجهی به این مناطق می‌تواند به طور بالقوه بستری برای بحران‌های اجتماعی، اقتصادی و محیطی در آینده فراهم کند (Naqdi, 2005).

مسئله حاشیه‌نشینی از دیرباز مورد توجه پژوهشگران مختلف بوده است، به طوری که آن را از زاویه دیدگاه‌ها و رویکردهای متفاوت بررسی کرده‌اند. از جمله این دیدگاه‌ها می‌توان به نظریه‌های Clinard (1966) و MacIntosh (1981) اشاره کرد.

در جدول زیر، خلاصه‌ای از توصیفات پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه سکونتگاه‌های غیررسمی ارائه شده است. پذیرش ساکنان این محلات به عنوان شهروند و سرمایه‌گذاری بر اجتماعات محلی مسیری بود که از اواخر دهه ۱۹۷۰ تحت عنوان توانمندسازی ساکنان سکونتگاه‌های غیررسمی شناخته شد. این فرآیند به این صورت است که با توجه به منابع انسانی موجود در این محلات و حمایت از چهارچوب‌های سیاسی، اداری و

نمودار شماره (۳): عوامل ایجاد سکونتگاه‌های غیررسمی (منبع: زاهدی و دیگران، ۱۳۹۲)

جدول شماره (۳): توصیفات محلات غیررسمی توسط پژوهشگران ایرانی

جنبه	توصیف	پژوهشگر
کالبدی	شکل‌گیری در بخش‌های غیرقابل سکونت و مکان‌های نامناسب	رفیعیان و سرداری، ۱۳۸۷
	احداث در بخش‌های فرودست شهری و نبود سرویس‌های عمومی شهری	هادی‌زاده بزار، ۱۳۸۴
اجتماعی	فاقد انسجام اجتماعی مناسب در عینی که در برابر متجاوزان منسجم برخورد می‌کنند.	نقدی، ۱۳۸۲
	رواج ناهنجاری‌ها و آسیب‌های اجتماعی بیش از شهر به واسطه منشأ غیرقانونی	حسین‌زاده دلیر، ۱۳۷۰
	ساختار اجتماعی بین شهر و روستا	داوودپور، ۱۳۸۶
حقوقی	منشأ غیرقانونی به همراه ساخت‌وساز غیرمجاز و غیراستاندارد	غمامی و خاتم و اطهاری، ۱۳۸۶

(منبع: کاظمیان و دیگران، ۱۳۹۱)

محیطی، توسعه این محله‌ها به ساکنان خود آن محلات واگذار شد (Irandoost, 2009, p. 132).

جمعیت زنان این محله برابر با ۱۵,۱۵۹ نفر گزارش شده است.

باتوجه به حجم جامعه آماری و محدودیت‌های زمانی و اجرایی، برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد. حجم نمونه لازم با سطح اطمینان ۹۵ درصد و خطای ۵ درصد، حدود ۳۷۵ نفر محاسبه شد. با این حال، به منظور کنترل خطاهای احتمالی و افزایش اعتبار داده‌ها، تعداد ۴۰۰ پرسشنامه توزیع شد که از این میان، ۳۹۲ پرسشنامه معتبر وارد تحلیل شد.

این پژوهش از نوع پژوهش‌های کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، کمی و پیمایشی است. هدف از این پژوهش، بررسی رابطه میان حس تعلق مکانی و امنیت اجتماعی زنان ساکن در سکونتگاه غیررسمی محله خضر شهر همدان است. در این راستا، روش پژوهش به تفصیل در بخش‌های زیر تشریح می‌شود:

روش نمونه‌گیری در این پژوهش از نوع تصادفی طبقه‌ای با تخصیص متناسب بوده است. بدین صورت که ابتدا محله خضر به چند ناحیه یا زیرمحله تقسیم شد و سپس از هر ناحیه، باتوجه به حجم جمعیت زن، نمونه‌گیری متناسب صورت گرفت.

۳-۱- جامعه آماری و نمونه‌گیری
جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه ساکنان محله خضر شهر همدان است. باتوجه به تمرکز اصلی پژوهش بر امنیت اجتماعی زنان، نمونه‌گیری به گونه‌ای طراحی شد که سهم غالب پاسخ‌دهندگان زنان باشند. با این حال، به منظور مقایسه و دستیابی به سنجشی دقیق‌تر و واقع‌بینانه‌تر از امنیت محله، بخشی از مردان ساکن نیز در نمونه آماری قرار گرفتند. بر اساس آخرین سرشماری رسمی (Shahr Consulting Engineers, ۱۳۹۱)

۳-۲- ابزار گردآوری داده‌ها
داده‌های این پژوهش با استفاده از روش گردآوری شد: - **مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای:** جهت استخراج مبانی نظری، پیشینه پژوهش، مفاهیم کلیدی

مانند حس تعلق، امنیت اجتماعی و ویژگی های سکونتگاه های غیررسمی.

- پرسشنامه محقق ساخته: برای گردآوری داده های میدانی از ساکنان در محله خضر، این پرسشنامه شامل سه بخش اصلی بود:

- اطلاعات فردی (سن، مدت سکونت، سطح تحصیلات، وضعیت تأهل، تعداد فرزندان)؛
- شاخص های حس تعلق به محله (براساس مدل گیولیان و ویلیام، شامل ۸ گویه)؛
- شاخص های امنیت اجتماعی (براساس چهارچوب ساروخانی و نویدنیا، شامل ۱۰ گویه).

پاسخ ها در قالب طیف لیکرت پنج درجه ای (از «کاملاً مخالفم» تا «کاملاً موافقم») طراحی شدند.

۳-۳- روایی و پایایی پرسشنامه

- برای سنجش روایی صوری و محتوایی، پرسشنامه در اختیار ۵ نفر از متخصصان حوزه جامعه شناسی شهری و برنامه ریزی اجتماعی قرار گرفت و پس از دریافت بازخوردها اصلاحات لازم انجام شد.
- برای بررسی پایایی پرسشنامه، مطالعه ای مقدماتی
- آزمون همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه بین حس تعلق و امنیت اجتماعی.
- آزمون تحلیل واریانس (ANOVA) برای مقایسه احساس امنیت در بین گروه های مختلف سنی یا مدت زمان سکونت.
- رگرسیون چندمتغیره برای تحلیل میزان

جدول شماره (۴): گویه های پرسشنامه

متغیر	گویه ها
حس تعلق به محله (۸ گویه)	۱. من به این محله وابستگی عاطفی دارم. ۲. زندگی در این محله بخشی از هویت من است. ۳. اگر به محله دیگری نقل مکان کنم، احساس می کنم بخشی از زندگی ام را از دست داده ام. ۴. بیشتر دوستان و آشنایان من در همین محله زندگی می کنند. ۵. به مکان های عمومی و فضاهای این محله علاقه مند هستم. ۶. خاطرات زیادی از زندگی در این محله دارم. ۷. نسبت به مشکلات و مسائل این محله احساس مسئولیت می کنم. ۸. مایل هستم در آینده نیز در همین محله زندگی کنم.
امنیت اجتماعی زنان (۱۰ گویه)	۱. در محله احساس امنیت جانی دارم. ۲. هنگام تردد در ساعات شبانه در محله احساس آرامش می کنم. ۳. نگران تعرض یا مزاحمت خیابانی در محله نیستم. ۴. در این محله روابط همسایگی مبتنی بر اعتماد است. ۵. پلیس و نهادهای امنیتی در محله حضور مؤثر دارند. ۶. قوانین و مقررات در این محله رعایت می شود. ۷. میزان نزاع، سرقت یا بزه کاری در این محله پایین است. ۸. همسایگان در مواقع ضروری به کمک یکدیگر می آیند. ۹. زنان می توانند آزادانه در فضاهای عمومی محله حضور یابند. ۱۰. خانواده ام از حضور من در محله نگران نیستند.

جدول شماره (۶): آمار توصیفی متغیرهای اصلی

متغیر	میانگین	انحراف معیار
حس تعلق مکانی	۳/۶۴	۰/۷۸
امنیت اجتماعی	۳/۴۲	۰/۸۱

(منبع: نگارنده)

همان‌طور که مشاهده می‌شود، میانگین متغیر حس تعلق مکانی ($M = 3.64$) و امنیت اجتماعی ($M = 3.42$) بالاتر از حد متوسط مقیاس (۳ از ۵) قرار دارند. این موضوع نشان می‌دهد که پاسخ‌دهندگان به‌طور نسبی نگرش مثبتی نسبت به تعلق مکانی و احساس امنیت اجتماعی در محله خود دارند. همچنین، انحراف معیار کمتر از ۱ بیانگر همگرایی نسبی پاسخ‌ها در بین مشارکت‌کنندگان است.

۴-۳- تحلیل همبستگی کلی بین متغیرهای اصلی برای بررسی رابطه میان حس تعلق مکانی و امنیت اجتماعی، از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج در جدول شماره (۷) آمده است.

جدول شماره (۷): ضرایب همبستگی پیرسون بین متغیرهای اصلی

متغیر	ضریب همبستگی (r)	سطح معناداری (Sig)
حس تعلق مکانی-امنیت اجتماعی	۰/۶۵	۰/۰۰

(منبع: نگارنده)

یافته‌ها نشان می‌دهد رابطه‌ای مثبت و معنادار بین حس تعلق مکانی و امنیت اجتماعی وجود دارد، ($r = 0.65$) ($p < 0.001$). این ضریب همبستگی نسبتاً قوی بیانگر آن است که هرچه میزان تعلق ساکنان به محله افزایش یابد، ادراک آنان از امنیت اجتماعی نیز بالاتر می‌رود. به بیان دیگر، ارتقای تعلق مکانی می‌تواند به‌عنوان یکی

تأثیرگذاری مؤلفه‌های تعلق مکانی بر امنیت اجتماعی.

سطح معناداری در کلیه آزمون‌ها ۰/۰۵ در نظر گرفته شده است.

یافته‌ها

این بخش به ارائه و تحلیل نتایج حاصل از داده‌های میدانی پژوهش می‌پردازد. ابتدا ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان بررسی و سپس وضعیت متغیرهای اصلی (حس تعلق مکانی و امنیت اجتماعی) تحلیل می‌شود و در ادامه، ارتباطات آماری میان این متغیرها از طریق آزمون‌های همبستگی، تحلیل واریانس و رگرسیون مورد بررسی قرار می‌گیرد. ۴-۱- ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان ۳۹۲ نفر از ساکنان محله خضر مورد مطالعه قرار گرفتند. ویژگی‌های پاسخ‌دهندگان به شرح زیر است:

جدول شماره (۵): ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان

متغیر	دسته‌بندی	درصد
جنسیت	زن	۶۲
	مرد	۳۸
وضعیت تأهل	متاهل	۷۴
	مجرد	۲۶
سطح تحصیلات	دیپلم	۲۹
	فوق‌دیپلم یا لیسانس	۴۱
	سایر	۳۰
مدت سکونت	بیش از ۱۰ سال	۶۸
	کمتر از ۱۰ سال	۳۲

۴-۲- آمار توصیفی متغیرهای اصلی پژوهش جدول شماره (۶) میانگین و انحراف معیار متغیرهای اصلی پژوهش را نشان می‌دهد.

از عوامل مؤثر در بهبود امنیت اجتماعی زنان ساکن محله‌های غیررسمی تلقی شود.

۴-۴- تحلیل همبستگی زیرشاخص‌های حس تعلق با ابعاد امنیت اجتماعی

جدول شماره (۸) ضرایب همبستگی پیرسون بین چهار زیرشاخص حس تعلق و امنیت اجتماعی را نشان می‌دهد.

جدول شماره (۸): ضرایب همبستگی بین زیرشاخص‌های حس تعلق و ابعاد امنیت اجتماعی

زیرشاخص حس تعلق	ضریب همبستگی با امنیت اجتماعی	سطح معناداری (Sig)
وابستگی عاطفی به محله	۰/۶۸	۰.۰۰۰
مشارکت اجتماعی	۰/۵۷	۰.۰۰۰
حس مسئولیت اجتماعی	۰/۶۲	۰.۰۰۰
هویت‌یابی با محله	۰/۵۹	۰.۰۰۰

(منبع: نگارنده)

نتایج نشان می‌دهد که تمام زیرشاخص‌های حس تعلق، رابطه‌ای مثبت و معنادار با امنیت اجتماعی دارند ($p < 0.001$). در این میان، وابستگی عاطفی به محله بالاترین میزان همبستگی ($r = 0.68$) را نشان می‌دهد که بیانگر نقش پررنگ پیوندهای عاطفی در ارتقای احساس امنیت اجتماعی است. این یافته تأکید می‌کند که علاوه بر عوامل ساختاری، بعد احساسی و عاطفی پیوند با مکان می‌تواند عاملی کلیدی در تقویت امنیت اجتماعی زنان در محله‌های غیررسمی باشد.

۴-۵- تحلیل واریانس (ANOVA) بر اساس سطح حس تعلق مکانی

برای بررسی تفاوت میانگین امنیت اجتماعی در بین گروه‌های دارای سطح متفاوتی از حس تعلق مکانی، از

تحلیل واریانس یک‌طرفه استفاده شد. نتایج در جدول شماره (۹) آمده است.

جدول شماره (۹): نتایج تحلیل واریانس امنیت اجتماعی بر اساس سطح حس تعلق

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی (df)	میانگین مربعات	آماره F	سطح معناداری (Sig)
بین گروه‌ها	۱۸.۵۷	۲	۹.۲۸۵	۱۴.۶۷	۰.۰۰۰
درون گروه‌ها	۲۴۷.۶۱	۳۸۹	۰.۶۳۶		
کل	۲۶۶.۱۸	۳۹۱			

(منبع: نگارنده)

یافته‌ها نشان می‌دهد که تفاوت میانگین امنیت اجتماعی بین گروه‌های دارای تعلق پایین، متوسط و بالا معنادار است ($F = 14.67, p < 0.001$). به عبارت دیگر، افرادی که تعلق بیشتری به محله خود دارند، به‌طور معناداری احساس امنیت اجتماعی بالاتری را گزارش کرده‌اند. این نتیجه بیانگر آن است که تقویت مؤلفه‌های تعلق مکانی می‌تواند ابزاری مؤثر برای بهبود امنیت اجتماعی در سکونتگاه‌های غیررسمی باشد.

۴-۶- تحلیل رگرسیون چندمتغیره

برای بررسی میزان تأثیرگذاری حس تعلق مکانی بر امنیت اجتماعی، از رگرسیون چندمتغیره استفاده شد. نتایج در جدول شماره (۱۰) آمده است.

جدول شماره (۱۰): خلاصه نتایج مدل رگرسیون

چند متغیره

شاخص	مقدار
ضریب تعیین (R^2)	۰.۴۵
ضریب بتا (β) حس تعلق مکانی	۰.۶۷۳
سطح معناداری (Sig)	۰.۰۰۰
آماره F	۳۲.۸۹

(منبع: نگارنده)

داد که حس تعلق مکانی توانسته است ۴۵ درصد از واریانس امنیت اجتماعی را تبیین کند، که از نظر علوم اجتماعی میزان بالایی محسوب می شود و بیانگر جایگاه کلیدی این متغیر در درک پدیده امنیت اجتماعی است.

بررسی زیرشاخص های تعلق مکانی نیز تصویری روشن تر ارائه کرد. «وابستگی عاطفی به محله» بالاترین همبستگی ($r = 0.68$) را با امنیت اجتماعی داشت که اهمیت پیوندهای احساسی و عاطفی با محیط زندگی را نشان می دهد. پس از آن، حس مسئولیت اجتماعی ($r = 0.62$)، هویت یابی با محله ($r = 0.59$)، و مشارکت اجتماعی ($r = 0.57$) به ترتیب بیشترین ارتباط را با امنیت اجتماعی داشتند. این نتایج نشان می دهد که ابعاد مختلف حس تعلق، چه عاطفی و چه ساختاری، همگی در ارتقای امنیت اجتماعی نقش دارند، اما بعد عاطفی و روانی، نقشی پررنگ تر ایفا می کند.

یافته های این پژوهش با نتایج پژوهش های پیشین هم راستا است. برای نمونه، هیدالگو و هرناندز (۲۰۰۱) نیز بر اهمیت پیوندهای احساسی با مکان در ایجاد احساس امنیت روانی تأکید کرده اند. گیولیانی (۲۰۰۳) تعلق مکانی را یکی از مؤلفه های انسجام اجتماعی دانسته که می تواند کیفیت زندگی و امنیت افراد را بهبود بخشد. همچنین، نتایج این پژوهش با مطالعه سامپسون (۱۹۹۷) که نقش انسجام محله و کارایی جمعی را در کاهش بزه کاری و افزایش احساس امنیت نشان داد، همسوست. در سطح داخلی نیز، پژوهش های بازرگان و همکاران (۱۳۹۰)، جعفری (۱۳۹۷) و فراهانی و جلالی (۱۳۹۹) یافته هایی مشابه ارائه داده اند و تعلق مکانی را به عنوان یکی از پیش شرط های احساس امنیت اجتماعی معرفی کرده اند. این همگرایی نشان می دهد که یافته های این مطالعه نه تنها محدود به بافت خاص محله خضر همدان است، بلکه در سطح نظری نیز از انسجام و اعتبار برخوردار است.

از منظر کاربردی، نتایج پژوهش بیانگر آن است

نتایج رگرسیون نشان می دهد که حس تعلق مکانی قادر است ۴۵ درصد از واریانس امنیت اجتماعی را تبیین کند ($R^2 = 0.45$). همچنین، مقدار ضریب بتا ($\beta = 0.673$) مثبت و معنادار ($p < 0.001$) است؛ بنابراین، افزایش یک واحد در حس تعلق مکانی با افزایش معناداری در احساس امنیت اجتماعی همراه است. آماره F (32.89) نیز در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار بوده و برازش مدل رگرسیونی را تأیید می کند.

به بیان دیگر، حس تعلق مکانی به عنوان قوی ترین پیش بینی کننده امنیت اجتماعی در میان زنان و مردان ساکن سکونتگاه های غیررسمی محله خضر شناخته می شود. این یافته اهمیت راهبردی سیاست گذاری های شهری در تقویت پیوندهای عاطفی و اجتماعی ساکنان با محله را برجسته می سازد.

بحث

یافته های پژوهش حاضر به روشنی نشان داد که میان حس تعلق مکانی و امنیت اجتماعی رابطه ای مثبت و معنادار وجود دارد. نتایج آزمون همبستگی پیرسون بیانگر ضریب نسبتاً قوی ($r = 0.65$) بود که نشان می دهد با افزایش میزان تعلق به محله، احساس امنیت اجتماعی نیز ارتقا می یابد. تحلیل واریانس نیز حاکی از تفاوت معنادار میان گروه های دارای سطوح متفاوت تعلق مکانی در میزان امنیت اجتماعی بود؛ به گونه ای که افراد با سطح تعلق بالاتر، امنیت بیشتری را تجربه کردند. افزون بر این، تحلیل رگرسیون چندمتغیره نشان

که سیاست‌گذاری‌های شهری و اجتماعی در سکونتگاه‌های غیررسمی باید فراتر از رویکردهای کالبدی و سخت‌افزاری حرکت کنند. تقویت حس تعلق مکانی می‌تواند به‌عنوان راهبردی نرم و اجتماع‌محور برای ارتقای امنیت اجتماعی در نظر گرفته شود. حضور زنان در فضاهای عمومی، مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی، تقویت پیوندهای همسایگی، و ایجاد فرصت‌های تعامل و همکاری میان ساکنان، همه عواملی هستند که حس تعلق را افزایش می‌دهند و در نهایت به ارتقای امنیت اجتماعی منجر می‌شوند. یافته‌های این پژوهش همچنین نشان می‌دهد که زنان، به‌عنوان گروهی کلیدی در تولید و بازتولید سرمایه اجتماعی محله، می‌توانند نقش مؤثری در شکل‌گیری احساس امنیت ایفا کنند؛ چراکه پیوندهای عاطفی و اجتماعی آنان با محیط زندگی‌شان به‌طور مستقیم بر انسجام اجتماعی و کاهش احساس ناامنی اثرگذار است.

در مجموع، داده‌های این پژوهش نشان می‌دهد که حس تعلق مکانی صرفاً متغیری فردی و روان‌شناختی نیست، بلکه ابعادی عمیقاً اجتماعی و ساختاری دارد که می‌تواند به‌عنوان یکی از ابزارهای مؤثر در سیاست‌گذاری‌های شهری مورد توجه قرار گیرد. این یافته بر ضرورت بازاندیشی در مداخلات اجتماعی و شهری تأکید می‌کند؛ به‌گونه‌ای که علاوه بر ارتقای کالبدی سکونتگاه‌های غیررسمی، به تقویت سرمایه اجتماعی، انسجام محله‌ای و مشارکت فعال ساکنان نیز پرداخته شود.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش حس تعلق مکانی در ارتقای امنیت اجتماعی زنان در سکونتگاه‌های غیررسمی، با مطالعه موردی محله خضر شهر همدان انجام شد. یافته‌های حاصل از تحلیل‌های آماری نشان داد که میان حس تعلق مکانی و امنیت اجتماعی رابطه‌ای مثبت و معنادار وجود دارد. آزمون همبستگی پیرسون

ضریب بالای ۰/۶۵ را نشان داد که بیانگر ارتباط قوی میان این دو متغیر است. نتایج رگرسیون چندمتغیره نیز نشان داد که حس تعلق مکانی قادر است ۴۵ درصد از تغییرات احساس امنیت اجتماعی را تبیین کند، که در علوم اجتماعی سهم بالایی محسوب می‌شود. همچنین، تحلیل واریانس حاکی از آن بود که سطح تعلق مکانی عامل متمایزکننده معناداری در احساس امنیت اجتماعی است. در بررسی زیرشاخص‌ها نیز مشخص شد که «وابستگی عاطفی به محله» بیشترین اثرگذاری را داشته و پس از آن، «حس مسئولیت اجتماعی»، «هویت‌یابی با محله» و «مشارکت اجتماعی» در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. این نتایج نشان داد که احساس تعلق به مکان نه تنها یک عامل روانی فردی، بلکه عاملی اجتماعی و ساختاری است که می‌تواند به‌شکل مستقیم بر ارتقای امنیت اجتماعی اثرگذار باشد. از لحاظ نظری، یافته‌های این پژوهش با دیدگاه‌های (Hidalgo and Hernández 2001) و (Giuliani 2003) و (Sampson 1997) همسوست

که بر اهمیت پیوندهای عاطفی و اجتماعی با مکان، انسجام همسایگی و سرمایه اجتماعی در ارتقای امنیت اجتماعی تأکید می‌کنند. از نظر کاربردی، این نتایج برای سیاست‌گذاران شهری و اجتماعی اهمیت ویژه‌ای دارد. تقویت حس تعلق مکانی می‌تواند به‌عنوان راهبردی نرم و اجتماع‌محور در سکونتگاه‌های غیررسمی به کار گرفته و به افزایش امنیت اجتماعی منجر شود. این امر مستلزم اقدامات چندلایه است؛ از جمله: ارتقای کیفیت و دسترسی‌پذیری فضاهای عمومی، ایجاد فرصت‌های مشارکت اجتماعی و فرهنگی برای زنان، حمایت از انجمن‌های محلی، تقویت تعاملات همسایگی، و طراحی مداخلاتی که پیوند عاطفی و اجتماعی ساکنان با محیط زندگی‌شان را تقویت کند. بر اساس یافته‌های این پژوهش، زنان نه تنها مخاطب سیاست‌های امنیتی هستند، بلکه به‌عنوان کنشگران فعال می‌توانند در تولید و بازتولید امنیت اجتماعی مشارکت کنند. بنابراین،

and the myth of Tehran marginalization. Tehran: Nashr-e Shahr. [in persian]

3. Bazargan, A., Ghasemi, A., & Zohiri, S. (2011). The relationship between sense of belonging to neighborhood and social security feeling in informal settlements of Tehran. *Iranian Journal of Sociology*, 12(2), 91–120. [in persian]

4. Buzan, B. (1999). *People, states, and fear* (M. Attarzadeh, Ed.; Strategic Research Institute, Trans.). Tehran: Strategic Research Institute. [in persian]

5. Jafari, F. (2018). Women's participation in improving social security of informal neighborhoods in Tehran. *Journal of Women's Studies*, 10(1), 81–98. [in persian]

6. Jahangiri, J., & Mosavat, A. (2013). Factors affecting social security of women (Case study: women aged 15–40 in Shiraz city). *Strategic Research on Security and Social Order*, 2(2), 123–146. [in persian]

7. Khalili, R. (2002). Brain drain: A social phenomenon or a national security issue. *Strategic Studies Quarterly*, 5(2), 423–442. [in persian]

8. Rezazadeh, R., & Mohammadi, M. (2009). Factors limiting women's presence in urban spaces. *Fine Arts Journal*, (38), 45–54. [in persian]

9. Zahedi, M., Nayeibi, H., Danesh, P., & Nazoktabar, H. (2013). An analysis of socio-cultural issues affecting informal settlements (Case study: Sari city). *Iranian Journal of Social Issues Sociology*, (5), 75–96. [in persian]

راهبردهای شهری باید از رویکردهای صرفاً فیزیکی و امنیتی به سمت سیاست‌های اجتماع‌محور و تقویت سرمایه اجتماعی حرکت کنند.

این پژوهش محدود به یک محله خاص در شهر همدان بوده است و به کارگیری روش مقطعی، تعمیم‌پذیری نتایج را به سایر سکونتگاه‌ها محدود می‌کند. همچنین، تمرکز صرف بر روش کمی امکان پرداختن به تجربه‌های زیسته و روایت‌های عمیق زنان را کاهش داده است. برای پژوهش‌های آینده پیشنهاد می‌شود از رویکردهای ترکیبی (کمی و کیفی) استفاده شود تا ضمن دستیابی به داده‌های گسترده، عمق کیفی تجربه‌های ساکنان نیز آشکار شود. انجام مطالعات طولی در بازه‌های زمانی متفاوت نیز می‌تواند روند تغییرات حس تعلق و امنیت اجتماعی را روشن‌تر سازد. همچنین، مقایسه تطبیقی میان سکونتگاه‌های رسمی و غیررسمی در شهرهای مختلف می‌تواند تصویر جامع‌تری از نقش تعلق مکانی در ارتقای امنیت اجتماعی ارائه دهد.

در نهایت، نتایج این پژوهش می‌تواند به‌عنوان الگویی کاربردی برای طراحی مداخلات اجتماعی و شهری در سایر سکونتگاه‌های غیررسمی کشور استفاده شود. این یافته‌ها بر ضرورت توجه به حس تعلق مکانی به‌عنوان حلقه پیوندی میان فرد، جامعه و فضا تأکید می‌کنند و نشان می‌دهند که ارتقای این حس می‌تواند زمینه‌ساز افزایش امنیت اجتماعی پایدار در محله‌های آسیب‌پذیر شهری باشد.

فهرست منابع

1. Ahmadi, M., & Kaldi, A. (2012). Social security of women in Sanandaj city and the social factors affecting it. *Journal of Women and Society*, 3(4), 167–188. <https://doi.org/20.1001.1.20088566.1391.3.12.1.1> [in persian]
2. Irandoust, K. (2009). Informal settlements

- and its components in shaping social security. *Khuzestan Police Knowledge Quarterly*, (6), 21–30. [in persian]
17. Kazemian, G., Ghorbanizadeh, V., & Shafia, S. (2012). Achieving local sustainable development through the social capacity of residents and economic actors of informal neighborhoods (Case study: Shahr-e Now neighborhood). *Urban Studies Quarterly*, (4), 55–78. [in persian]
18. Kamran, F., & Ebadati Nazarlou, S. (2010). Socio-economic factors affecting peace and security of female graduate students of sociology in Tehran universities. *Social Research Quarterly*, 3(6), 43–56. [in persian]
19. Karimzadeh, N. (2015). The role of place attachment in promoting social security in informal settlements. *Social Welfare Quarterly*, 15(4), 51–70. [in persian]
20. Mandel, R. (2000). *The changing face of national security*. Tehran: Strategic Research Institute. [in persian]
21. Tadbir Shahr Consulting Engineers. (2006). Comprehensive plan of Hamedan city. Housing and Urban Development Organization of Hamedan Province. [in persian]
22. Mirzahsaeini, H. (2009). Examining social security of women in Qom. *Qom Province Research Journal*, 235–272. [in persian]
23. Naqdi, A. (2005). The state of marginalization and its issues in Hamedan city. Hamedan Governorship. [in persian]
24. Naqdi, M., et al. (2016). The relationship
10. Saroukhani, B., & Novidnia, M. (2006). Family social security and place of residence in Tehran. *Social Welfare Quarterly*, 6(22), 45–68. [in persian]
11. Saroukhani, B., & Navidnia, A. (2022). Women's social participation and its impact on the sense of security in informal neighborhoods. *Iranian Journal of Sociology*, 24(1), 63–88. [in persian]
12. Sarkhosh, S., & Ghotb, A. S. (2016). The role of urban planning regulations on housing economy and the formation of informal settlements (Case study: Informal settlement of Mashhad city). In *International Conference on Urban Slums: Towards Sustainable Improvement and Regeneration*, University of Kurdistan, Sanandaj. [in persian]
13. Seyed Mirzaei, S. M., Abdollahi, Z., & Kamarbeigi, Kh. (2011). The relationship between social factors and women's social security (Case study: Female-headed households in Ilam city). *Journal of Social Security Studies*, (28), 79–108. [in persian]
14. Farahani, S., & Jalali, M. (2020). The role of women in social security of marginal neighborhoods from the perspective of place attachment. *Contemporary Social Research*, 9(2), 31–52. [in persian]
15. Ghodsi, A. M. (2003). Sociological relationship between social support and depression [Master's thesis]. Tarbiat Modares University. [in persian]
16. Ghodsi, A. M., Belali, A., & Afshar Kohn, J. (2013). Neighborhood attachment

32. Maslow, A. H. (1996). Critique of self-actualization theory. In E. Hoffman (Ed.), *Future visions: The unpublished papers of Abraham Maslow* (pp. 26–32). Thousand Oaks, CA: Sage.
33. Williams, D. R., Roggenbuck, M. E., & Watson, J. W. (1992). Beyond the commodity metaphor. *Leisure Sciences*, 14(1), 29–46. <https://doi.org/10.1080/01490409209513155>
34. Møller, B. (2000). National, societal and human security: Discussing the case study of Palestine conflict in Israel. Copenhagen Peace Research Institute.
35. Morsky, B. (2025). How urban scaling and resource distribution shape social welfare and migration dynamics. *arXiv preprint*. <https://arxiv.org/abs/2506.03384>
36. Comstock, N. L., Dickinson, J. M., Marshall, J. A., Soobader, M.-J., Turbin, M. S., Buchenau, M., & Litt, J. S. (2010). Neighborhood attachment and its correlates: Exploring neighborhood conditions, collective efficacy, and gardening. *Leisure Sciences*, 30(4), 435–452. <https://doi.org/10.1080/01490400902988266>
37. Panik, B. (2009). Societal security: Security and identity. *Western Balkans Security Observer*, 13, 29–38.
38. Saleh, A. (2010). Broadening the concept of security: Identity and societal security. *Geopolitics Quarterly*, 6(4), 228–241.
39. Sampson, R. J., Raudenbush, S. W., & Earls, F. (1997). Neighborhoods and violent crime: A multilevel study of collective efficacy between social interactions and women's security in marginal neighborhoods. *Journal of Social Planning Studies*, 5(3), 77–102. [in persian]
25. Norouzi, F., & Fouladi Sepehr, S. (2009). Social security perception of women aged 15–29 in Tehran and its influencing factors. *Rahbord Quarterly*, 18, 129–159. [in persian]
26. Nikkhah, F., & Sharifi, Y. (2023). Conceptual models of place attachment and social security in urban policy-making. *Urban Policy Quarterly*, 5(3), 15–38. [in persian]
27. Chen, X., Liu, Y., & Zhang, W. (2025). Impact of social fairness perception on sense of social security. *Frontiers in Psychology*, 16, Article 1525343. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1525343>
28. Giuliani, M. V. (2003). Theory of attachment and place attachment. In M. Bonnes, T. Lee, & M. Bonaiuto (Eds.), *Psychological theories for environmental issues* (pp. 137–170). Aldershot, UK: Ashgate.
29. Kamani Fard, A., & Paydar, M. (2024). Place attachment and related aspects in the urban setting. *Urban Science*, 8(3), 135. <https://doi.org/10.3390/urbansci8030135>
30. Kim, S. (2008). Concept of societal security and migration issues in Central Asia and Russia (CAMMIC Working Paper No. 2, pp. 1–20). [Working paper].
31. Leonard, M. (2007). Trapped in space? Everyday life and the cultural politics of belonging in Belfast. *Sociology*, 41(5), 833–846. <https://doi.org/10.1177/0038038507078925>

org/10.1174/217119710792774799

42. Zahnow, D. (2023). Place type or place function: What matters for place attachment? *American Journal of Community Psychology*, 71(3–4), 471–488. <https://doi.org/10.1002/ajcp.12723>

cacy. *Science*, 277(5328), 918–927. <https://doi.org/10.1126/science.277.5328.918>

40. Scannell, L., & Gifford, R. (2023). Defining place attachment: A tripartite organizing framework. *American Journal of Community Psychology*, 71(3–4), 451–470. <https://doi.org/10.1002/ajcp.12722>

41. Vidal, T., Valera, S., & Però, M. (2010). Place attachment, place identity and residential mobility in undergraduate students. *Psychology*, 1(3), 353–369. <https://doi.org/10.1174/217119710792774799>

نحوه ارجاع به این مقاله:

مولوی، ابراهیم، و قدرت سامانی، سارا. (۱۴۰۴). تحلیل جامعه‌شناختی نقش حس تعلق مکانی در ارتقای امنیت اجتماعی زنان در سکونتگاه‌های غیررسمی (نمونه موردی: محله خضر همدان). پژوهش‌های فضا و مکان در شهر، ۹(۳۵)، ۳۱–۴۹. <https://doi.org/10.22034/jspr.2025.2065292.1141>

DOI: <https://doi.org/10.22034/jspr.2025.2065292.1141>

URL: https://jspr.jdisf.ac.ir/article_729639.html

Copyrights:

©2023 by the authors. Published by Journal of Urban Studies on Space and Place.

This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)).

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی